

P.P. PRACOWNIE KONSERWACJI ZABYTKÓW
PRACOWNIA w SZCZECINIE, ul. RYCERSKA 3

Obiekt: zespół pałacowy
Adres: Korsino gm. Polanów woj. Pomorskie
Stadium: projekt ogólny architekt. - loc. m.
Część:
Gł. Projektant:
Projektant: inż. G. Bogel
Nr zlec. 414/75 Rok 1975

WCP Szczecin, zam. nr 2955-74 5000

uniw.-5:000-1075/75

~~URZĄD WOJEWÓDZKI
75-950 w KOSZALINIE
WYDZIAŁ KULTURY I SZUKI
Wojewódzki Instytut Zabytków
NR. TNK. 2327~~

obiekt

WZP Szczecin, zam. nr 2854-74 5000 t

NV - Uw. 828 dlep
BIBLIOTEKA
 Zarząd Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac. Dęród.
 Muzeum Narodowego w Warszawie
 ul. Szwoleżerów Nr 9, tel. 7-67-78

PRACOWNIE KONSERWACJI ZABYTKÓW

PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE
ODDZIAŁ SZCZECIN, UL. RYCERSKA NR 3 — TEL. 8355

Nr archiwalny

Nr zlecenia 414/76

Inwestor naczelny Ministerstwo Kultury i Sztuki

Inwestor główny

Inwestor bezpośredni Wojewódzki Konserwator Zabytków w Koszalinie

PROJEKT

Obiekt Park popołudniowy

Adres Koszalin, gm. Polanów, woj. Koszalin

Branża Projektanta ogólna dendrologiczno-techniczna

Faza

Kubatura m³

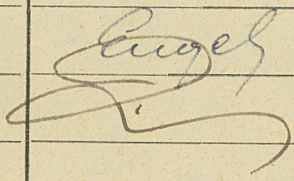
ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Powierzchnia użytkowa m²

Powierzchnia zabudowy m²

Nr inw. 823

Wielkość działki ok. 4.50 ha

Projekt opracowali	Imię i nazwisko	Podpis	Data
Gł. Projektant			
Projektant	inż. G. Rogoziński		30.09.1976
Kier. Pracowni	mgr inż. arch. J. Błaszczakowski upr. s. art. 361 nr 2032/60		
Kier. Zespołu			
Kreślił			

Szczecin, dnia wrzesień 6 197 r.

URZĄD WOJEWÓDZKI
75-950 w KOSZALINIE
WYDZIAŁ KULTURY I SZTUKI
Wojewódzki Konserwator Zabytków
NR. INW. 823 27

METRYCZKA PARKU - OGRODU

1. Adres	<div> <div> mięjscość Karsina </div> <div> gmina Polanów </div> <div> województwo Koszalin </div> </div>
2. Nazwa parku	<div> <div>aktualna -</div> <div>dawna - nieznana</div> </div>
3. Rodzaj parku i stan jego zachowania	<div> <div>popłacowy, zaniedbany, zniszczony w 40%</div> </div>
4. Czas powstania:	<div> <div>II połowa XIX w. naturalistyczny z fragmentami założenia geometrycznego</div> </div>
5. Położenie parku	<div> <div>2km od szosy Koszalin /26km/ - Drzewiany /25km/ w kierunku północnym, przy zabudowaniach Gospodarstwa POHZ.</div> </div>
6. Powierzchnia parku:	<div> <div>ogółem ha -</div> <div>z tym wód w ha -</div> <div>czy są na niej budynki i jakie -</div> <div>ok. 4,50</div> <div>—</div> <div>magazyn paliwa, szopa gosp.hydrofornia</div> </div>
7. Użytkownik parku:	<div> <div>Państwowy Ośrodek Hodowli Zarodowej w Nałławiu, Gospodarstwo Karsina</div> </div>
8. Czy jest w rejestrze:	<div> <div>brak</div> </div>
9. Istniejące dokumentacje:	<div> <div> <div> <div> pomiar sytuacyjno-wysokościowy - brak </div> <div> inwentaryzacja zieleni - brak </div> </div> <div> <div> studium historyczne - brak </div> <div> założenia techn-ekonomiczne - brak </div> </div> <div> <div> techniczne, branżowe, dokumentacje i ekspertyzy - brak </div> </div> </div> </div>
10. Przeprowadzone dotychczas remonty:	<div> <div>brak</div> </div>

I. KRÓTKA ANALIZA HISTORYCZNA

1. Evolucja układu przestrzennego

Wieś Karsina /historyczna nazwa Garzin, Karczyn, Karżcina, Karszno/ należała w 1756 roku do kapitana Hansa Wilhelma von Bonin.

Od 1804-1945 roku majątek ziemski, skład którego wchodziły folwarki: Kżonino, Rekowo, Poniki i Karsina, należał do rodziny von Hellermann.

Kolejnymi właścicielami obiektu po 1945 roku i wojsko radzieckie, Państwowe Nieruchomości Ziemskie /do 1949/, Państwowe Gospodarstwo Rolne i od 1975 r. /do chwili obecnej/ Państwowy Ośrodek Hodowli Zarodowej w Macławiu, nie troszczyli się stanem pałacu i otaczającym go parkiem.

W latach 60-tych na terenie parku założono magazyn paliw i wybudowano hydrofornię na potrzeby Gospodarstwa.

W 1975 roku rozebrano pałac.

Park został w 40% bezmyślnie zdewastowany, częściowo wycięto stare grabowe sadrzewienie alei parkowych.

/fot.1/, a szabytkowe drzewa - pomniki przyrody /fot.2/ pozbawione opieki usychają i mureją.

Z braku danych historycznych nie można odtworzyć ewolucji istniejącego układu przestrzennego parku w minionych latach.

Należy przypuszczać, że w sąsiedztwie pałacu istniało niewielkie założenie ogrodu geometrycznego o wymiarach 100x80 m o czym świadczą zachowane do dziś dwie stare aleje grabowe przecinające się pod kątem prostym. Aleje te oddzielały część parku ozdobnego od lasu. W parku ozdobnym obecnie można wyróżnić następujące drzewa ozdobne: wyprysik, żywotnik, jesion wyniosły odm. zwisająca, buk pospolity odmiana purpurowa, dąb szypułkowy odm. piramidalna, klony, jawory.

W części leśnej parku rosną stare drzewa o cechach pomników przyrody.

Las zajmuje teren w południowej cz. parku, silnie podmokły, przecięty głębokim korytem potoku.

Bryła pałacu znajdowała się w północno zachodnim narożniku ogrodu geometrycznego, oddalona o 120 m od głównej drogi osiedlowej i starego kościoła /fot.3/. W pobliżu pałacu od strony południowej i zachodniej rósł sad, obecnie całkowicie zniszczony.

Sądząc po zachowanym układzie parku i wieku drzew, należy przypuszczać, że obecne założenie pochodzi zII połowy XIX wieku. W tym czasie występują rozmaite próby łączenia układów krajobrazowych i geometrycznych.

Ogród geometryczny zazwyczaj występował przy głównych budowlach jako ogród kwietny z ozdobnymi drzewami, kontraktował z dalszymi częściami parku o formie krajobrazowej, który był ogrodem naturalistycznym.

2. Dawne plany

- brak

3. Źródła do dziejów parku

1. L. Małdęcki - "Historia ogrodów" PWN Warszawa 1972
2. Wł. Seneta - "Dendrologia", PWN Warszawa 1972,
3. D. Ptasińska - zdjęcie pałacu z 1973 r. neg. 8800
Nr inw. 12498 w Arch. WEZ Koszalin.

II. CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIEJĄCEGO

1. Układ przestrzenny

Karsina położona jest 2 km od szosy Koszalin /26 km/ --

Drzewiany /25 km/ w kierunku północnym.

Dojazd do miejscowości przez las drogą polną z przystanku PKS Rekowo skrz.

Park położony jest przy zabudowaniach gospodarczych POHZ.

Do parku prowadzi droga polna, do której od strony zachodniej przylega wąski pas dzikich krzewów i pojedynczych drzew: klony, świerki. Po lewej stronie drogi znajdują się zabudowania gospodarcze i basen p.poż. W osi drogi dojazdowej są ruiny fundamentów rozebranego pałacu.

Od strony wschodniej ruiny pałacu znajduje się fragment

fot1 parku geometrycznego zaakcentowany dwoma alejami grabowymi, przecinającymi się pod kątem prostym we wschodnim narożniku. Ogród geometryczny ma kształt prostokąta o bokach 100x80 cm. Na równej płaszczyźnie rosną drzewa ozdobne, z których na uwagę zasługują: jesion wyniosły odm. zwisająca 2 szt. o obw. pnia 250 cm, buk pospolity odm. purpurowa o obw. 420 cm, cyprysik grosszkowy 2 szt. o obw. 95 cm, dąb szypułkowy odm. piramidalna, klon jawor o obw. 300 cm, świerk kłujący, klon pospolity o obw. 215 cm, żywotnik, jedlica oraz w osi alei południowej lipa drobnolistna o obwodzie 435 cm.

fot2 i najgrubsze drzewo w parku dąb szypułkowy o obw. 490 cm.

Na powierzchni tej znajduje się hydrofornia ogrodzona płotem z siatki met. stara szopa o wym. 5x7 m kryta dachówką, magazyn paliw i OPN oraz ruiny starej hydroforni i ruiny pałacu.

Ogród geometryczny, wąskim pasem od wschodu i południa otacza między las olszowo-jesionowy, w którym rosną pojedynczo stare drzewa. Od zachodu do ogrodu przylega zniszczony w 100% sad /pozostałe uschnięte drzewa/.

Od południa i zachodu park jest otoczony łąkami, na których prowadzony jest wypas bydła i owiec. Od północy i wschodu park graniczy z zabudowaniami Gospodarstwa POHZ.

W centrum wsi, 120m od północnej granicy parku znajduje się fot.3 na wyniesieniu zabytkowy kościół pochodzący przypuszczalnie z XVII w. otoczony starodrzewiem gatunków krajowych /nieczynny/. Park pozbawiony jest dróg, szczególnie w części leśnej naturalistycznej, która leży w terenie podmokłym, po obu stronach głębokiego koryta potoku.

2. Skrócona inwentaryzacja roślin

W parku rosną następujące gatunki drzew i krzewów:

a/ drzewa:

1. Buk pospolity	- <i>Fagus silvatica</i>
2. Buk pospolity odm.purpurowa	- <i>Fagus silvatica</i> var. <i>Atropunicea</i>
1 szt. obw.pnia 420 cm,
3. Brzoza brodawkowata	- <i>Betula verrucosa</i>
4. Czeremcha pospolita	- <i>Prunus padus</i>
5. Cyprysik groszkowy	- <i>Chamaecyparis pisifera</i>
1 szt. obw. 95 cm,
6. Cyprysik groszkowy odm.pierzasta	- <i>Chamaecyparis pisifera</i>
var. <i>Plumosa</i> 1 szt.
7. Dąb szypułkowy	- <i>Quercus robur</i> max.obw.pnia
490 cm,
8. Dąb szypułkowy odm.piramidalna	- <i>Quercus robur</i> var.
<i>Fastigata</i> 1 szt.
9. Grab pospolity	- <i>Carpinus betulus</i>
10. Jedlica Douglasa	- <i>Pseudotsuga taxifolia</i> 1 szt.
11. Jesion wyniosły	- <i>Fraxinus excelsior</i>
12. Jesion wyniosły odm.zwisająca	- <i>Fraxinus excelsior</i> var. <i>Pendula</i>
2 szt. obw.pnia 250 cm,
13. Jabłoń	- <i>Malus</i> sp.
14. Kasztanowiec biały	- <i>Aesculus hippocastanum</i>
15. Klon pospolity	- <i>Acer platanoides</i> max.obw.
pnia 215 cm
16. Klon jawor	- <i>Acer pseudoplatanus</i> max.obw.
300 cm,

17. Lipa drobnolistna	- Tilia cordata max.obw. 435 cm,
18. Olsza czarna	- Alnus glutinosa
19. Robinia akacjowa	- Robinia pseudoacacia
20. Świerk pospolity	- Picea abies
21. Świerk kłujący	- Picea pungens 1 szt.
22. Wierzba biała	- Salix alba
23. Wierzba iwa	- Salix caprea
24. Żywotnik zachodni	- Thuja occidentalis 2 szt.
25.	

b/ krzewy

25a. Bez czarny	- Sambucus nigra
26. Głóg jednoszyjkowy	- Crataegus mongyna
27. Leszczyna pospolita	- Corylus avellana
28. Malina	- Rubus sp.
29. szakłak kruszyna /kruszyna pospolita/	- Rhamnus cathartica
30. Śnieguliczka biała	- Symphoricarpos albus
31. Trzmielina pospolita	- Evonymus europaea
32. Wierzba wiciowa	- Salix viminalis

Naliczono 24 gatunki i odmiany drzew, w tym 7 obcego pochodzenia i 8 gatunków krzewów, w tym 1 obcy.

Zmieszanie drzew jednostkowe i grupowe.

Grab rośnie w nasadzeniu 2-rzędowym, tworzącym dwie alejki na granicy parku geometrycznego i leśnego.

Olsza i jesion zajmuje zagłębienie terenu wzdłuż koryta potoku.

Klon, czerecha i świerk rośnie na obrzeżach parku.

Wiek drzew ocenia się na /60-1 30/ 90 lat, z tym, że drzewa o cechach pomników przyrody liczą szacunkowo 200 lat.

Są to: dąb szypułkowy obw.pnia 490 cm

lipa drobnolistna " 435 cm

buk pospolity odm.purpurowa obw.pnia 420 cm

klon jawor " 300 cm

Podszyt pokrywa całą powierzchnię parku leśnego, miejscami tworząc zwarty, trudnodostępny gąszcz.

Stan zdrowotny drzew ocenia się na dostateczny. Wiele drzew starych wymaga zabiegów konserwacyjnych:

plombowania, kłamrowania, zabezpieczenia pni przed małtwią, usunięcia połamanych w uschniętych gałęzi.

W skład gatunkowy drzewostanu parku wchodzi:

olsza - 40%

jesion - 25%

klon - 15%

świerk - 10%

grab - 10%

3. Analiza stanu zachowania układu zabytkowego

W czasie wizji terenowej stwierdzono:

- a/ powierzchnia parku jest w granicach pierwotnego założenia;
- b/ pałac - główny węzeł kompozycji ogrodowej został rozebrany, pozostał gruz,
- c/ podstawowy skład gatunkowy roślinności drzewiastej nie uległ zmianie.

Jedynie ich ilość została zmniejszona w ostatnich latach przez nieprzemyślany wyręb grabów w alei /fot.1/ i świerków. Ozdobne drzewa rosnące na powierzchni parku geometrycznego są ciągle narażone na uszkodzenia przez mechaniczne środki transportu korzystające z magazynu paliw i GPN.

- d/ układ dróg został zatarty w wyniku ogólnego zaniedbania dewastacji i rozrostu dzikich krzewów i podrostu drzew,
- e/ powierzchnia sadu - ogrodu warzywnego przylegała do parku od strony zachodniej jest całkowicie zniszczona i zarośnięta chwastami. Pozostał jedynie gęsty żywopłot ze starego głogu, spełniający rolę otuliny od strony łąki.

4. Znaczenie krajobrazowe

Park w połączeniu ze starym zadrzewieniem przykościelnym tworzy jedyną większą kępę zieleni wysokiej na terenie wsi-folwarku. Tworzy tło kolorystyczne dla jej zabudowy.

III. WNIOSKI DOTYCZĄCE

1. Granicy ochrony konserwatorskiej w zakresie:

a/ ochrony układu parku

- należy niezwłocznie usprzątnąć gruz po rozebraniu pałacu.
- zlikwidować istniejące szopy i ruiny oraz CPN
- ~~zlikwidować~~ ogrodzić park od zabudowań gospodarczych POHZ zabezpieczając go przed dalszą dewastacją,
- zabronić wznoszenia budowli na terenie parku i jego obrzeżach
- oczyścić powierzchnie parkowe ze śmieci, zbędnych wewnętrznych ogrodzeń, ściętych drzew i gałęzi,
- oczyścić powierzchnię z dzikich krzewów i podrostu drzew, wytyczyć ścieżki, ustawić ławki i zasiać trawę na terenie parku geometrycznego,
- w miejscach wolnych, np. na miejscu po byłym pałacu, posadzić krzewy ozdobne.
- otoczyć opieką kościół i zadrzewienie przykościelne,

b/ ochrony ekologicznej

- wykonać zabiegi pielęgnacyjne:
plombowania drzew, kłamrowania, zabezpieczenia pni przed martwicą, usunięcia suchych gałęzi,
- wywiesić skrzynki lęgowe i noclegowe dla pożytecznego ptactwa,

c/ ochrony kompozycji widokowej

- zabronić wycinania drzew na obrzeżach parku, w zadrzewieniu przykościelnym i w alei kasztanowo-klonowej przyległej na krótkim odcinku do zachodniej granicy parku,
- zasłonić ogrodzenie hydroforni nowymi nasadzeniami drzew i krzewów ozdobnych.

2. Ewentualne zmiany dotychczasowego sposobu użytkowania

Park w obecnym czasie stracił swe gospodarcze i społeczne podstawy istnienia, znalazł się poza marginesem aktualnych potrzeb funkcjonalnych i produkcyjnych osady - Gospodarstwa POHZ, jaką jest Karsina.

Mimo to, park należy zabezpieczyć do chwili zarysowania się możliwości wprzęgnięcia jego obszaru dla celów turystyki. Poza tym może służyć jako miejsce rekreacyjne dla pracowników gospodarstwa i ich rodzin.

3. Zakres renowacji:

- oczyścić powierzchnię z gruzu po byłym pałacu,
- oczyścić powierzchnię parkową z dzikich krzewów i samosiewu drzew,
- wykonać cięcia sanitarne: usunąć posusz i złomy drzew oraz uschnięte gałęzie.

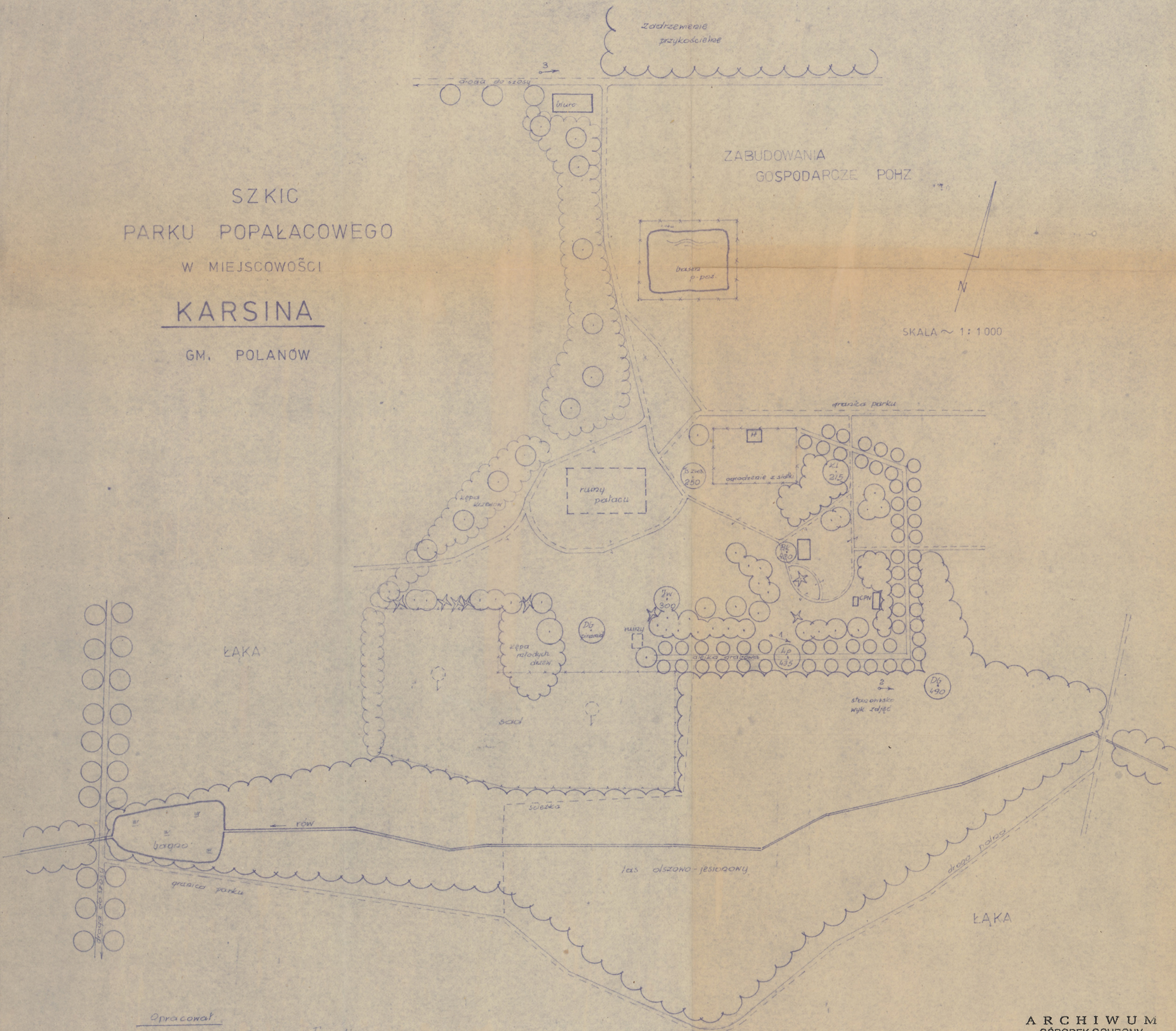
Usunąć z terenu parku pnie ściętych drzew i gałęzie.

- wykonać zabiegi pielęgnacyjne:
plombowanie, kładowanie, zabezpieczenie pni przed martwicą,
- wykonać ogrodzenie od strony zabudowań gospodarczych,
- wytyczyć nowe drogi parkowe,
- na powierzchni parku geometrycznego zasiać trawę, ustawić ławki, po uprzedniej rekultywacji wierzchniej warstwy gleby,
- uzupełnić wypady drzew i krzewów nowymi nasadzeniami, szczególnie nasadzić krzewy ozdobne wzdłuż płotu hydroforni i na miejscu gdzie stał pałac,
- wywiesić skrzynki lęgowe i noclegowe dla ptactwa,
- wywiesić tablice informacyjne i ostrzegawcze na granicy parku,

Zdaniem autora niniejszego opracowania, park w Karsinie należy otoczyć ochroną konserwatorską.

Szczecin, wrzesień 1976 r.

SZKIC
PARKU POPAŁACOWEGO
W MIEJSCOWOŚCI
KARSINA
GM. POLANÓW

Opracował:
inż. Grzegorz Engel
1976r.

Fot. Barbara Sańko
Prawa Autorskie zastrzeżone

1. Karsina, gm. Polanów
Park popołudniowy
Fragment parku geometrycznego - zniszczone aleje grabowe.
Fot. Barbara Sańko - 10.07.1976 r.
Neg nr 27742 w Arch. PKZ w Szczecinie

Fot. Barbara Sańko
Prawa Autorskie zastrzeżone

2. Karsina, gm. Polanów

Park popołusowy

Fragment parku leśnego - na prawo dąb szypułkowy

/Quercus robur/ o obwodzie pnia 490 cm.

Fot. Barbara Sańko z 10.07.1976 r.

Eg.nr 27735 w Arch. PKZ w Szczecinie

Fot. Barbara Sańko
Prawa Autorskie zasirzeżone

3. Korżina, gm. Polanów

Zadrzewienie przykościelne w sąsiedztwie drogi do parku

Fot. Barbara Sańko - 10.07.1976 r.

Neg. nr 27740 w Arch. PKZ w Szczecinie.